

© Ilse Vooren

7 augustus 2008

Artikel ongepubliceerd

Wat bezielt de topsporter?

Jaren afzien om dat ene doel te halen. Al lijkt alleen het eindresultaat te tellen, achter ieder resultaat schuilt een verhaal, betekenissen die vooral de sporter zelf kent. Wie in de ban van de Olympus is, ervaart niet alleen zin op de top van de berg, maar ook in de weg ernaartoe – en op de eigen top.

Voor mensen die niet van sport houden moet dit een vermoeiende zomer zijn. Roland Garros, het EK voetbal, Wimbledon, de Tour de France en dan volgt als klap op de vuurpijl ruim twee weken de Olympische Spelen in Beijing. Maar toch, sportliefhebber of niet, bij iedereen zal ergens het besef leven dat meer dan ieder ander sporttoernooi de Olympische Spelen iets magisch uitstralen. Degenen die gedacht hadden dat de moderne wereld al lang is onttoverd, zullen moeten toegeven dat de hele wereld in de ban is van dit evenement, als ware zij opnieuw betoverd.

Hoe komt het toch dat olympische sporters dikwijls een Godenstatus toegedicht krijgen, dat ze op de voet gevolgd worden in hun verrichtingen en op handen gedragen als hun manifestatie tot een medaille leidt? Vanuit de topsporter bezien: wat bezielt je, letterlijk en figuurlijk, om jaren van je leven te wijden aan de poging deel te nemen aan de Spelen en daar een stuk metaal te bemachtigen?

De top in zicht

Deze week keek ik naar de door Roel van Dalen gemaakte film over de Chinese badminton-speelster Zhang Ning. Van Dalen kreeg toegang tot het leven achter de schermen van één van de grote Chinese sportsterren van dit moment. Hij is erin geslaagd te laten zien hoe een topsporter in China haar carrière beleeft en geeft een unieke inkijk in hoe Zhang Ning haar leven in dienst stelt van het bedrijven van topsport. De Chinese vertelt dat ze overwoog om te

stoppen. *‘Waarom wil je ophouden?’* zei haar coach, *‘je hebt zoveel potentieel dat nog niet is aangesproken.’* Zhang Ning vertelt zich toen gerealiseerd te hebben hoeveel ze nog kon bereiken en wat een geweldige toekomst ze nog voor zich had. Ze ging door en is inmiddels uitgegroeid tot één van de beste badmintonspelsters van de wereld. In de olympische finale van 2004 in Athene was zij het die ‘onze’ Mia Audina versloeg en de gouden medaille om haar nek gehangen kreeg.

Het verhaal van Zhang Ning maakte grote indruk op mij en confronteerde me met mijn eigen keuze. Een aantal jaren geleden was ik een veelbelovende badmintonner: ik werd Nederlands Kampioen onder 19 jaar en had als lid van de Nederlandse selectie de kans om de sprong naar de top te maken. Na lang wikken en wegen besloot ik echter te stoppen, met als belangrijkste reden dat ik het te moeilijk vond alles in dienst van mijn sport te stellen. Hoewel de beslissing te stoppen de juiste was, vormde het ook een uitermate pijnlijke keuze. Ik had zo veel verder kunnen komen; tot op de dag van vandaag beseft ik me niet alles uit mijn mogelijkheden gehaald te hebben. Ik had de kans mezelf te ontwikkelen van een goede tot een uitmuntende badmintonster en die heb ik niet gegrepen.

Ervaring van zin in de top

Het beste uit jezelf halen, eruit halen wat er in zit, je kans grijpen, zie daar de krachttermen die door topsporters vaak worden gebruikt om aan te geven waar het hen om te doen is. Steeds weer gaat het om dat ene moment waarvoor jarenlang hard gewerkt is en waarin de optimale prestatie centraal staat. Zhang Ning: *‘Op het veld probeer ik alle kracht in die ene wedstrijd samen te ballen. Dan haal ik eruit wat erin zit. Winst en verlies komen voort uit een natuurlijke ontwikkeling.’*

Tijdens de Spelen staat de meetbare, objectieve prestatie centraal, al is het alleen maar om daaraan af te kunnen lezen waar topsporters ten opzichte van elkaar staan. Als buitenstaander zijn we vooral geïnteresseerd in de verbetering van een wereldrecord of het behalen van een medaille door de atleten. Natuurlijk draait het sporters daar ook om. Maar in antwoord op de vraag waar het wezenlijk om gaat, zullen sporters vaak ervaringen benoemen die van een geheel andere orde zijn dan het meetbare resultaat in de vorm van winst of verlies.

Het ‘eruit halen wat er in zit’ laat zich in vele gedaanten zien als een sporter verhaalt over zijn prestatie, de mate van tevredenheid is niet altijd af te leiden uit winst of verlies. De Nederlandse hockeydames haalden zilver in Athene, net zoals Mia Audina, maar desondanks hun fantastische prestatie waren zowel Audina als de hockeysters diep teleurgesteld omdat ze niet hadden weten te bereiken wat ze voor ogen hadden. De tennisster Steffi Graf was

jarenlang nummer één van de wereld en won alles wat er te winnen viel. Ondanks haar alleenheerschappij was ze echter zelden tevreden; ze ervoer pas vervulling op het moment dat ze naar haar gevoel ook echt haar beste tennis speelde. Het omgekeerde kan ook het geval zijn. Al is het misschien geen goud wat er blinkt, een sporter kan desondanks het gevoel hebben dat hij alles heeft gegeven en uitzinnig blij zijn als hij het beste uit zichzelf gehaald heeft op de magische Spelen.

Topsport als proces

Zhang Ning liet zich al ontvallen dat winst en verlies voortkomen uit een natuurlijke ontwikkeling. Ik zou nadrukkelijk willen wijzen op het proces dat ten grondslag ligt aan topsport en dat een sporter doormaakt in zijn carrière. Als buitenstaander zien wij meestal alleen de behaalde resultaten, maar de sporter zelf kent het verhaal dat erachter schuilt en de daaraan verbonden ervaringen van zin en ook zinloosheid, van vervulling of teleurstelling.

Terecht wijst de filosoof Marc Vandenbossche op het feit dat de meetbare resultaten het plezier in het sporten zelf teveel in de schaduw kunnen stellen. Het proces van zelfverbetering kan net zo veel voldoening schenken als het behalen van het gestelde doel zelf. De olympiërs hebben in hun *Road to Beijing* ongetwijfeld al vele momenten van vervulling gekend, bijvoorbeeld op het moment dat de training optimaal is verlopen, of wanneer een kwalificatiewedstrijd naar tevredenheid werd gespeeld. De weg naar het doel is vol van bezieling. Het proces van zelfverbetering geeft de sporter voldoening en doet smaken naar meer.

In de van de Olympus

Veel sporters dromen ervan de top te bereiken. Om in de metafoor van de Godenstatus te spreken: ze verlangen ernaar die Godenberg Olympus te beklimmen en uiteindelijk tussen de Goden te vertoeven. Om uiteindelijk de gedroomde topprestatie te leveren, is een gerichtheid op die prestatie nodig. Met deze gerichtheid gaat een bijzondere levensstijl gepaard. Teneinde daadwerkelijk de top van zijn kunnen te bereiken, heeft de topsporter jarenlang keihard getraind, zijn dagelijks leven afgestemd op het sportieve presteren en allerlei offers gebracht. Zhang Ning ging op haar elfde op zichzelf wonen om op de Chinese sportschool te kunnen trainen. Ze zag haar ouders amper meer en leidde een leven in het teken van badminton. Op latere leeftijd trouwde ze, maar ze ziet haar man nauwelijks. *‘Veel mensen zien alleen de eer en de vreugde aan de topsport, maar er moet veel pijn voor worden geleden.’*

Natuurlijk is het Nederlandse topsportklimaat niet te vergelijken met die in China. Echter, welke olympische sporter het ook betreft, ieder is gericht op de topprestatie en allemaal hebben ze de keuze gemaakt hun leven af te stemmen op de realisering van hun droom.

Voor veel topsporters zal gelden dat het winnen van de Olympische Spelen het hoogst haalbare is. Het behalen van een gouden medaille is de symbolische bestending van de ultieme prestatie. Datgene waar jarenlang naartoe geleefd is, waar al die tijd van gedroomd is, wordt werkelijkheid. Op het juiste moment verkeerde men op de top van de eigen mogelijkheden.

De poging om zichzelf te verbeteren, de eigen grenzen te verleggen tot aan de zelfoverstijging aan toe, is wat de topsporter uiteindelijk bezielt. Zich overtuigd weten van de eigen potentie, toegewijd zijn en in zichzelf geloven, en uiteindelijk dat geloof daadwerkelijk uitdrukken in een topprestatie, dat is de kern van de zaak. In de metafoor van de Godenberg: om de droom waar te maken moet een lange beklimming worden aanvaard, maar de top lonkt. Verliezen is nooit leuk. Maar of een prestatie in de ervaring van de sporter is gelukt of is mislukt, zal naast winst of verlies afhangen van de ervaring 'er alles uit gehaald te hebben' of het wellicht 'te hebben laten liggen'. Bij de vraag naar de zin van topsport zullen vele olympische sporters spreken in termen van voldoening.

Ook ik ben betoverd. Ik volg de Spelen op de voet en het zal mij benieuwen of de droom van Zhang Ning uitkomt, namelijk in eigen land opnieuw olympisch kampioen worden. De bezieling van de olympiërs en hun poging de top van de Olympus te bereiken is bepalend voor de magie die de Spelen over de hele wereld verspreidt.

Wat de Nederlandse missie betreft zou het mooi zijn als onze nationale toppers zichzelf overstijgen en gezamenlijk de doelstelling van hun missieleider Charles van Commenée halen: op basis van het medailleklassement een plek bij de beste tien sportlanden van de wereld bemachtigen. Natuurlijk, in een olympische missie is een ambitieuze doelstelling op zijn plaats en spelen winst en verlies een belangrijke rol. Ik hoop echter vurig dat de politiek-economische gedachte niet gaat zegevieren op waar het de sporter om begonnen is. Moge de beste winnen en bovenal, mogen alle olympiërs het beste uit zichzelf halen en hun droom in vervulling zien gaan.